

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide

Številka: 000-04-9/2019/5 EPA 672-VIII
Ljubljana, 9. 9. 2019

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je, na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 - odl. US in 21/13 - ZFDO-F in 81/18-odl. US) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), pripravila

Mnenje

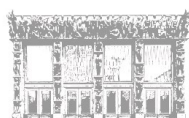
k Predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o enakih možnostih žensk in moških (ZEMŽM-A) – druga obravnava

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je na 26. seji 5. 9. 2019 obravnavala Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o enakih možnostih žensk in moških (ZEMŽM-A), ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložila Vlada Republike Slovenije.

Komisija je bila seznanjena, da se želi z novelo zakona izboljšati oziroma doseči enake možnosti žensk in moških oziroma povečati delež podreprezentiranega spola pri sestavi delovnih teles vlade ter organov upravljanja in nadzora oseb javnega prava ter pri imenovanju ali predlaganju predstavnic in predstavnikov samoupravne lokalne skupnosti in samoupravne narodne skupnosti v organe upravljanja in nadzora oseb javnega prava. S predlogom zakona se tako predlaga prenos dela materije Uredbe o kriterijih za upoštevanje načela uravnotežene zastopanosti spolov s podzakonske ravni na zakonsko raven, vključno z izjemami od načela uravnotežene zastopanosti (če gre za imenovanje zgolj enega ali treh predstavnic ali predstavnikov; če je članstvo določeno zaradi funkcije ali če ni na izbiro osebe določenega spola, ki pozna področje dela in bi posledično ustrezno zastopala interese predlagatelja).

Komisija ugotavlja, da zakonska novela predstavlja nadgradnjo vsebinsko podobnega predloga zakona, ki ga je v začetku 2018 v zakonodajno proceduro vložila skupina poslank in poslancev s prvopodpisanim Sašo Tabakovičem. Komisija je navedeni predlog zakona obravnavala na 5. seji 22. 3. 2018 in jo podprla, a novela nato zaradi predčasnega zaključka VII. mandata Državnega zbora ni doživela epiloga v zakonodajnem postopku.

Komisija je bila ob obravnavi aktualne novele zakona seznanjena s stališčem Zagovornika načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik), ki podpira uvajanje načela enakih možnosti spolov tako na vladni ravni kot na ravni samoupravnih lokalnih in narodnostnih skupnosti, saj bo na takšen način k njihovem upoštevanju zavezanih

60
LET
STAVBE

že več kot 2.200 subjektov v državi, a obenem opozarja na pomanjkljivost predlaganih rešitev. Na podlagi predlagane novele se namreč poleg novih določb ne uvaja hkrati tudi zakonsko določenega mehanizma za izvajanje predlaganih zakonskih določb in nadzora nad navedenim izvajanjem, torej neke oblike sankcij (ni nujno, da v obliki glob ali prekrškovnih določb, čeprav je to po izkušnjah iz tujine najbolj učinkovito), na kar je Zagovornik neuspešno opozarjal že v času priprave predloga zakona. Še več – s 6. členom predloga zakona se v celoti črta celo že obstoječe in veljavne kazenske določbe 33., 34. in 35. člena.

Komisija ugotavlja, da je na navedeno pomanjkljivost opozorila tudi Zakonodajno-pravna služba Državnega zbora, prav tako pa tudi večina članov komisije, ki so menili, da bi bila vključitev primernih sankcij v zakonsko ureditev tega področja nujna. V nasprotnem primeru bodo tako stare kot nove zakonske določbe pomenile zgolj neko nezavezujoče napotilo, na kar je opozoril tudi Zagovornik.

Predstavnici predlagatelja sta v zvezi z navedenim pojasnili, da v okviru predloga zakona sankcije niso predvidene, ker se predlagane nove določbe nanašajo na Vlado in organe lokalnih samoupravnih skupnosti, ki jih k izvajanju zakonskih določb v zadostni meri zavezuje že druga veljavna zakonodaja, prav tako so tudi javni uslužbenci zakonsko zavezani k strokovnemu izvrševanju javnih nalog, v skladu z Ustavo RS, zakoni in podzakonskimi predpisi. Dodatno težavo pri morebitnem uvajanju sankcij naj bi predstavljala tudi velika raznolikost izbornih postopkov za imenovanja v različne predstavniške, upravljaljske, nadzorne in druge organe ali delovna telesa, pa tudi že sama raznolikost navedenih organov, kar onemogoča poenotenje načina izvajanja zakonskih določb. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je ob tem dodatno pojasnilo, da je nadzor nad izvrševanjem zakonskih določb zagotovljen, saj ga v okviru svojih aktivnosti na tem področju redno izvaja.

Komisija ocenjuje, da je v Sloveniji v zadnjih letih prišlo do določenega napredka pri zavedanju o pomenu enakih možnosti žensk in moških na vseh družbenih področjih, a kot kažejo statistični podatki, indeksi enakosti spolov ter vsakdanje praktične izkušnje, še vedno ostaja precej manevrskega prostora za napredek, npr. pri zagotavljanju enakega plačila za opravljeno primerljivo delo (razkorak med prejetim plačilom za delo žensk in moških se povečuje) in pri dejanski varnosti zaposlitve (za ženske, ki niso zaposlene za nedoločen čas in se odločijo za materinstvo).

Komisija posledično pozdravlja vsakršne dodatne ukrepe, ki lahko vodijo v dejansko zagotavljanje enakih možnosti ne glede na spol posameznika. Kljub temu pa je bilo v razpravi opozorjeno, da gre za kompleksno področje, kar terja tudi kompleksne pristope k oceni učinkovitosti predvidenih in izvajanih ukrepov. Pogosto tako za oceno učinkovitosti izvajanih aktivnosti in ukrepov na tem področju niso dovolj zgolj statistični podatki, ki ni nujno, da ponujajo realno sliko stanja in ki se jih pogosto lahko zelo različno interpretira, ampak je po mnenju komisije treba opraviti bolj poglobljene analize, saj gre pogosto za specifične situacije, ki jih ni mogoče zgolj enostransko interpretirati.

Kot ob obravnavi poslanske novele iz leta 2018, je bilo tudi tokrat izpostavljeno, da se pričakuje, da bi v sodobni in razviti družbi, kakršna je naša, že zdavnaj morale prevladati zavedanje, da so sposobnosti moških in žensk primerljive in da je v

vsakem posameznem primeru, v katerem se presoja, ali so bile obema spoloma zagotovljene enake možnosti, treba kot izhodišče za presojo upoštevati splet različnih dejavnikov, ne zgolj spola.

Zgolj dejstvo, da je npr. vsakemu od spolov formalno omogočeno kandidiranje za posamezen položaj v družbi ali da je na kandidatnih listah za različne položaje zagotovljena izpolnitev zahtevanih kvot namreč še ne pomeni, da se je v družbi tudi dejansko spremenilo dožemanje in priznavanje enakih možnosti ne glede na spol. Prav tako neuravnotežena sestava posameznih organov še ne nakazuje avtomatično na to, da pri imenovanju članov organov niso bile omogočene enake možnosti za zasedbo položaja obema spoloma, saj na primer ni nujno, da ima posamezni spol sploh interes za zasedbo posameznega položaja v družbi (npr. v politiki). Prav tako komisija meni, da bi se morali čim bolj izogibati togi in morebiti včasih napačni interpretaciji postavljenih t. i. spolnih kvot pri izbiri posameznice ali posameznika, ki bo prevzel določene naloge ali zasedel določen položaj v javni upravi ali gospodarstvu, ampak pri izbiri slediti bolj kompleksnim izbornim elementom, vezanim v prvi meri na njeno ali njegovo usposobljenost za navedeni položaj. Za doseg takšnega nivoja izvajanja izbornih postopkov pa bi bilo po mnenju komisije treba uporabiti še kakšne druge pristope za doseganje zadanih ciljev v zvezi z uravnoveženostjo spolov, ne zgolj formalistično postavljene kvote.

Nekateri razpravljavci in Zagovornik so izpostavili posamezna področja, ki bi se jim morali v prihodnje bolj posvetiti, če želimo poglobiti napore za dejansko zagotavljanje enakih možnosti žensk in moških v družbi. Npr. pri delovanju političnih strank in v gospodarstvu oziroma v zasebnem sektorju.

Kot so opozorili Zagovornik in nekateri razpravljavci na seji komisije, aktualni podatki sicer kažejo, da se je slika v zakonodajni (4 državne svetnice od skupaj 40 možnih mest; 25 poslank v Državnem zboru (skupaj izvoljene in nadomestne) od skupaj 90 mest) in izvršilni veji oblasti (v obdobju 19. 9. 2018–31. 3. 2019 je Vlada imenovala skupaj 1067 posameznic in posameznikov, od tega 547 žensk (52 %) in 516 moških (48 %)) ter na ravni samoupravnih lokalnih skupnosti (največ županj do zdaj, a ženske še vedno zasedajo zgolj 10 % od skupaj 212 županskih mest) izboljšala, a bi rezultati lahko bili boljši.

V zvezi z navedenim je Zagovornik komisijo opozoril tudi na predlagano črtanje 31. člena veljavnega zakona (5. člen predloga zakona), do katerega je, kot kaže, prišlo v času medresorskega usklajevanja. Navedeni člen je namreč političnim strankam, vpisanim v register strank, nalagal, da morajo vsaka štiri leta sprejeti načrt, v katerem se opredelijo do vprašanja uravnovežene zastopanosti obeh spolov ter v skladu z opredelitvijo določiti načine in ukrepe za spodbujanje bolj uravnovežene zastopanosti žensk in moških v organih stranke, na kandidatnih listah za volitve v Državni zbor in v organe lokalnih skupnosti ter za volitve predsednice oziroma predsednika republike. Vlada navedeno črtanje v obrazložitvah k 5. členu predloga zakona utemeljuje s tem, da je navedena določba po novem konkretizirana v posameznih zakonih, ki urejajo volitve v Državni zbor, v Evropski parlament ter na ravni lokalnih skupnosti, a slednje po oceni Zagovornika zagotavlja zgolj formalno izpolnjevanje zahtevanih t. i. spolnih kvot v okviru kandidacijskih postopkov za posamezne funkcije, ne pa tudi dejanskega in poglobljenega zavedanja o pomenu uravnovežene zastopanosti spolov v okviru političnega udejstvovanja. V razpravi je bila podana ocena, da gre za področje, kjer

državo čaka še veliko izzivov, predvsem iskanje učinkovitih načinov za nadaljnje ozaveščanje političnih strank o pomenu uravnoteženosti spolov pri političnem udeleževanju.

V zvezi z nujnostjo okrepljene aktivnosti za zagotavljanje enakih možnosti žensk in moških v okviru gospodarstva pa sta predstavnika interesov delojemalcev in delodajalcev v Državnem svetu opozorila, da veljavni zakon sicer napotuje Vlado in ministrstva, da pri oblikovanju rešitev in predlogov za doseganje namena zakona ter pri pripravi nacionalnega programa s tega področja sodelujejo tako z nevladnimi organizacijami, ki delujejo na področju enakih možnosti, kot tudi s socialnimi partnerji, po drugi strani pa se predstavnike delodajalcev in delojemalcev kot predstavnike socialnih partnerjev izključuje iz izvajanja različnih projektov in dejavnosti z namenom zagotavljanja enakih možnosti moških in žensk, čeprav so ravno oni tisti, ki lahko na številnih področjih tako v javnem kot zasebnem sektorju najbolj neposredno spodbujajo in zagotavljajo sledenje načelu enakih možnosti žensk in moških. Komisija je bila seznanjena, da je predlog, da se poleg nevladnih organizacij (za (so)financiranje njihovih aktivnosti na navedenem področju, ki je zakonsko urejeno v 18. členu veljavnega zakona, je namenjenih 50.000 evrov letno) v izvajanje preventivnih aktivnosti na tem področju na podlagi dopolnitve zakonodaje vključi tudi socialne partnerje, Zveza svobodnih sindikatov Slovenije podala že v fazi priprave predloga zakona, a njen predlog (še) ni bil upoštevan.

Komisija je po opravljeni razpravi, v kateri je bilo, kot že uvodoma poudarjeno, večkrat pozvano k dopolnitvi predložene novele s primernimi sankcijami v primeru neizvajanja zakonskih določb, predlog zakona **podprla**.

* * *

Za poročevalca je bil določen predsednik komisije mag. Peter Požun.

Sekretarka komisije
mag. Nuša Zupanec, l.r.

Predsednik komisije
mag. Peter Požun, l.r.